

KRUDY GYULA NYOMÁBAN SZATMÁRON

Divatosak ma a halott írók. Különösen a halott magyar írók. Fletükben — és ez volt a tragédiájuk — sohasem értek el olyan példányszámot, mint haláluk után. A „megszépitő messzeség” varázsa volna ez? A végtelen és legnagyobb messzeségnek ugylátszik itt is megmutatkozik hatása. Hogy divatos szóval éljünk a „best sellerek között ma majdnem mindenütt, ahol magyar könyvterméket olvasnak, a halottak szerepelnek az élen.

Karinty, Krudy, József Atilla, Juhász Gyula. Pótolhatatlan veszteségek annak a harcnak a mezején, amely — akár a többi harcok — felfalta saját gyermekeit. Haló poraik azonban jól kamatoznak...

A nagy halott-kultuszban minden kölcsonkönyvtár elihéd nyomja egy-egy „néhai” író könyvét. Így került kezembe a napokban Krudy Gyula egy régi kötete. Nagyon régi. Még életrajzi adatok vannak benne. És milyen furcsa, az író életét így jóval halála után megismerni.

Az életrajzi adatokban van egy mondat:

— Krudy Gyula, aki 1878-ban született Nyiregyházán, iskolai tanulmányait Szatmáron Podolinben és Budapesten végezte.

Krudy Gyula hát itt is járt, a Szamos parti városban, amelynek abban az időben országszerte híres iskolája, a római katolikus királyi főgimnázium nem egy híres embert bocsátott ki a kopott, összefaragott és tintapecsétes padosaiból.

Tűz a nap, mindenki strandokon üdül, az iskolák termei üresek. Csak egy-egy buzgó tanár vagy titkár bujik meg az üresen visszhangzó iskola folyosók valamelyik rejtett zugában.

Induljunk el Szatmáron a Krudy Gyula nyomában.

Csak feltevés, — de valószínű, hogy ha életrajzi adatai között az első iskola-

helyként Szatmár szerepel, Krudy tanulmányainak első részeit folytatta Szatmáron.

Az Eminescu liceum, mint jogutód őrzi a hajdani királyi katolikus főgimnázium értesítőkönyveit. Porosak ezek a könyvek és nehéz ráakadni a sokezer fehér lap között arra, amit keres az ember.

De néha talán az is érdekes, amit nem kerestünk és mégis rátaláltunk.

Krudyt még nem találjuk. De van itt valami... Fehér lapocska, rajta már szürelenedik a tinta. Mi is áll rajta?

F. G. hatodik osztályos növendék értesítője. Amely nemcsak azt tünteti fel, hogy F. G., — aki később polgármestere is lett Szatmárnak — milyen osztályzatot kapott magyar nyelvből, de azt is feltünteteti, hogy az 1887—1888-as esztendőben a szatmári magyar főgimnáziumban F. G. román nyelvből milyen osztályzatot kapott?

Mert az 1887-es iskolai évben Szatmáron az első osztálytól a nyolcadik osztályig tanították a román nyelvet.

A hatodik osztály tananyaga például a román nyelvből a következő volt:

— A román irodalom története 1624-től a legújabb korig. Lazariciu János „Istoria literaturai Române” könyve szerint. Irodalmi szemelvények olvasása. J. V. Rusu „Carte de lectură” olvasókönyvéből tizenhárom prózai és 2 költői darab lefordítása Román mondat-tan és román szóhasmondások. Heti két órában tanította Lukácsi György.

Igy bizony.

És keressük tovább Krudyt...

Ez az 1887-es évjárat szerencsét hozott nekünk. Krudyt is itt fedezzük fel. Még pedig az első A osztály tanulóinak névsorában. Itt van ni az értesítője:

Vallástan — elégséges.

Magyar nyelv — elégséges

Latin nyelv — elégséges.

Földrajz — elégséges.

Számtan — elégséges.

Rajzoló mértan — elégséges.

Torna — elégséges.

Szépírás — elégséges.

Magaviselete — szabályszerű.

A tanári testület általános ítélete: felsőbb osztályba léphet.

De Krudy Gyula Szatmáron már nem lépett felső osztályba. A második osztály növendékei között hiába is keressük nevét. Ugylátszik a sok elégséges arra készítette „Szindbád” későbbi szülőapját, hogy a szatmári királyi magyar főgimnáziumot felcserélje valamely más iskolával. Bizonyára Podolinba ment.

Ennyi minden nyom. Többet kitől is tudhatnánk meg, amikor az iskola akkori tizenhét tagu tanári karából, ma már egyetlen egy sem él?

Legfeljebb még csak annyit, hogy Krudy szatmári tartózkodása alatt a Varga utcán lakott (ma Decebal-utca) egy bőrcserző iparos házában.

Egyébként az első gimnázium többi negyvennégy tanulója között is csak nyolc akad, akinek jó magaviselete volt. A többi leginkább szabályszerű, de busásan akad a kevésbé szabályszerű is.

Vagy az akkori fiatalok voltak rosszszk, vagy az akkori tanárok tul szigoruak...

Annyi bizonyos, hogy ennek az évjáratnak tanulói, akik ma már őszbevegyülő haju emberek, apák, sőt nagyapák, csak lesütött szemmel állíthatják fiaik és unokáik előtt, hogy

— Hja, hezzeg az én időmben...

Bizony, akkor is csak fiatal volt a fiatal és többnyire kevésbé szabályszerű magaviseletet tanusított. De ez nem számít Attól még lehetett ember.

Aminthogy Krudy Gyula is lehetett kiváló magyar író — pedig a Szatmáron meglelt, kopott kis bizonyítvány is tanusítja a magyar irodalom egyik jeles tagja csak elégséges osztályzatot tudott elérni a magyar nyelvből...

A Szindbádöt azért mégis ő irtal...

B. DÉNES KATÓ